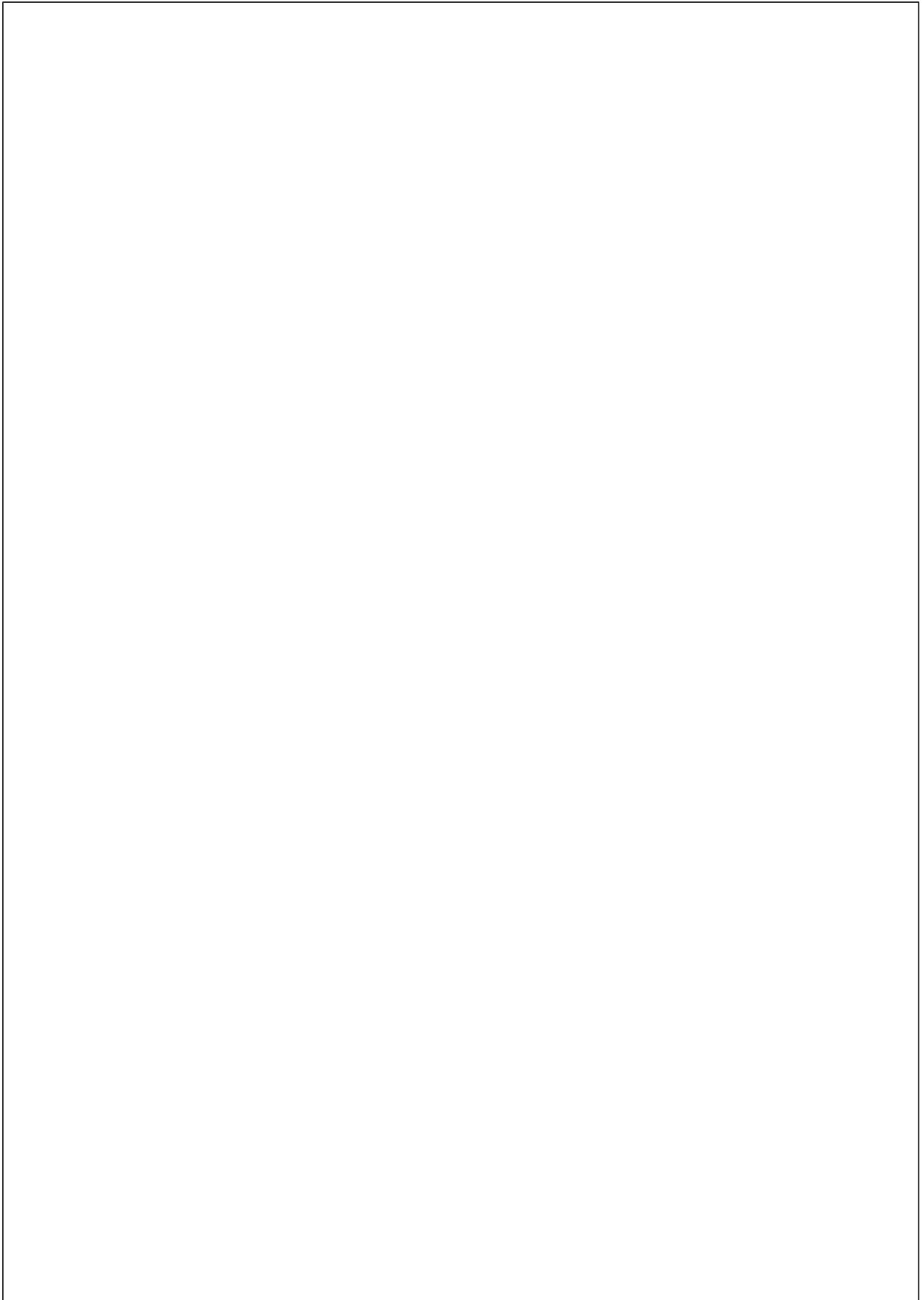

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/229701,19-Dni-Pamieci-Ofiar-Gestapo-w-Krakowie.html>
27.02.2026, 02:36

19. Dni Pamięci Ofiar Gestapo w Krakowie

12 września 2025 r. rozpoczęły się 19. Dni Pamięci Ofiar Gestapo, organizowane przez Oddział Muzeum Krakowa Ulica Pomorska. Od lat IPN jest patronem tego wydarzenia. Tegoroczną edycję poświęcono pamięci krakowian – ofiar totalitaryzmów nazistowskiego III Rzeszy Niemieckiej oraz komunistycznego.

12.09.2025

[II Wojna Światowa](#)

Muzeum Krakowa w każdym roku ogłasza patronów obchodów Dni Pamięci Ofiar Gestapo. Tym razem są to Stanisława Rachwał i Dominik Jura „Dudek”. Padli ofiarą zarówno nazistowskich Niemiec, jak i reżimu komunistycznego.

Po mszy świętej w kościele św. Szczepana, pod tablicą pamięci przy ul. Pomorskiej 2, gdzie w czasie II wojny światowej mieściła się niemiecka katownia, odbył się uroczysty apel z udziałem żołnierzy Wojska Polskiego. Złożono kwiaty pod tablicą pamięci. IPN reprezentował dyrektor krakowskiego oddziału dr hab. Filip Musiał. Był także obecny krewny Dominika Jura „Dudka”.

- Tegoroczne Dni Pamięci Ofiar Gestapo poprzez przywołanie krakowian – ofiar obu totalitaryzmów przypominają nam o tym, że w 1944, 1945 roku, gdy Armia Czerwona zajmowała nasze terytorium, Polacy mogli sobie zadawać pytanie, czy chcą wolności, czy zniewolenia. Kulturowania tradycji niepodległościowej czy narodowego zaprzaństwa. Samostanowienia czy podporządkowania Moskwie. Ludzie, którzy walczyli w niepodległościowym podziemiu poakowskim wiedzieli, że odpowiedź jest oczywista: chcemy wolności i niepodległości – powiedział w swoim wystąpieniu dr Musiał. Mówił także o Stanisławie Rachwał.

- W budynku gestapo znalazła się dwukrotnie. Dwukrotnie przeszła tutaj nieludzkie śledztwo. Jak sama wspominała wybito jej dziewięć zębów. Z Pomorskiej trafiła do Auschwitz, ale tam także działała w konspiracji obozowej. Wywieziona do Ravensbrück, została rzeczywiście wyzwolona przez aliantów zachodnich. Ważyła 36 kilogramów. Mimo to po krótkim pobycie w brytyjskim szpitalu polowym wróciła do Polski i zaangażowała się w działania Delegatury Sił Zbrojnych na Kraj oraz Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”.

Po uroczystości na ul. Pomorskiej, na pobliskim pl. Inwalidów otwarto plenerową wystawę „Krakowianie – ofiary dwóch totalitaryzmów. 80. rocznica zakończenia II wojny światowej”.

19. Dni Pamięci Ofiar Gestapo w Krakowie. Fot. Janusz Słęzak (IPN)

Stanisława Rachwał urodziła się w 1903 r. w Rudkach pod Lwowem. Od 1940 r. kierowała łącznością w podporządkowanej ZWZ siatce wywiadu i kontrwywiadu. Została aresztowana w kwietniu 1941 r., a wykupiona na przełomie maja i czerwca 1941 r. Wróciła do pracy w kontrwywiadzie i 3 października 1942 r. znów została aresztowana. 1 grudnia 1942 r. wywieziono ją do niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz II. Tam zaangażowała się w działalność obozowej konspiracji. W 1945 r. została przeniesiona do KL Ravensbrück, a później do Neustadt-Glewe. 2 maja tego samego roku odzyskała wolność. Powróciła do Krakowa. W czerwcu 1945 r. zaangażowała się w działalność podziemia antykomunistycznego. Została aresztowana w Warszawie 30 października 1946 r., a 30 grudnia 1947 r. skazana na karę śmierci, zmienioną na dożywocie. W wyniku amnestii wyszła na wolność 30 października 1956 r. Zmarła 18 października 1985 r. w Rzeszowie.

Dominik Jura „Dudek” urodził się w 1910 r. w Kętach. W 1931 r. ukończył Wydział Mechaniczno-Techniczny Państwowej Wyższej Szkoły Przemysłowej w Bielsku. W 1942 r. brał udział w stworzeniu komórki Armii Krajowej o kryptonimie „Ubezpieczalnia”, zajmującej się konspiracyjną produkcją uzbrojenia. Pracował w tajnych warsztatach, w których produkowano pistolety maszynowe „Sten”, wykonywał rysunki techniczne półfabrykatów tej broni i nadzorował jej wytwarzanie. Został aresztowany w Myślenicach i przewieziony do więzienia przy ul. Montelupich w Krakowie, a następnie zamordowany w nieznanych okolicznościach. Jego nazwisko znajduje się na liście skazanych na karę śmierci na afiszu śmierci z 28 maja 1944 r. pod numerem 55.

Sesja popularnonaukowa „Krakowianie – ofiary dwóch totalitaryzmów”. Fot. Janusz Słęzak (IPN)

Sesja popularnonaukowa „Krakowianie – ofiary dwóch totalitaryzmów”. Fot. Janusz Słęzak (IPN)

Sesja popularnonaukowa „Krakowianie – ofiary dwóch totalitaryzmów”. Fot. Janusz Słężak (IPN)

Wieczorem przy ul. Pomorskiej zakończyła się sesja popularnonaukowa „Krakowianie – ofiary dwóch totalitaryzmów. 80. rocznica zakończenia II wojny światowej”, podczas której referaty przedstawiło troje pracowników Oddziału IPN w Krakowie: dr Elżbieta Pietrzyk-Dąbrowska („Urząd Wojewódzki Krakowski uprzejmie prosi... Interwencje w sprawie zaginionych w 1945 r.”), dr hab. Joanna Lubecka („Niemiecki zbrodniarz przed polskim sądem. Krakowskie procesy przed Najwyższym Trybunałem Narodowym”) i prok. Waldemar Szwiec, naczelnik Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu („Śledztwa krakowskiego IPN – zbrodnie nazistowskie i komunistyczne”).

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Kraków

Kraków

II wojna światowa

Uroczystości